

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระเทียมเป็นพืชที่มีบทบาททางเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนไทย เพราะกระเทียมถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารแทบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นแกงเผ็ด แกงจืด หรือแม้กระทั่งอาหารประเภทผัด ก็จะต้องมีกระเทียมเข้าไปเกี่ยวข้องไม่มากก็น้อย นอกจากจะใช้เป็นเครื่องปรุงในการประกอบอาหารแล้ว กระเทียมยังมีประโยชน์ใช้เป็นยารักษาโรคต่างๆ ได้อีกด้วย เช่น โรคความดันโลหิต โรคหวัด โรคผิวหนังบางชนิด โรคเกี่ยวกับกระเพาะปัสสาวะช่วยขับเหงื่อ ช่วยลดแก๊สในกระเพาะ และยังเชื่อว่ากระเทียมสามารถช่วยป้องกันและบำบัดมะเร็งได้ด้วยสารที่สกัดจากกระเทียม ยังคุณสมบัติเป็นยาฆ่าเชื้อแบคทีเรียบางชนิด นอกจากประโยชน์ดังกล่าวแล้ว กระเทียมยังเป็นพืชที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกร และยังก่อให้เกิดอาชีพแก่คนไทยอีกหลายกลุ่มนับตั้งแต่ การรับจ้างแกะกลีบกระเทียม การปลูก การเก็บเกี่ยว การคัดเลือก การसानแข่ง-บรรจุแข่ง รวมไปถึงจนกระทั่งการซื้อขายทั้งปลีกและส่ง ซึ่งในปัจจุบันความต้องการในการบริโภคกระเทียมมีมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มของประชากรและการที่ได้ทราบถึงคุณประโยชน์และสรรพคุณของกระเทียมมากขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2536)

จะเห็นได้ว่าในการเพิ่มปริมาณการผลิตหรือจำนวนผลผลิตให้ได้ปริมาณมากขึ้นเพื่อให้รองรับความต้องการที่มีมากขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการจัดการและการบำรุงดูแลรักษาที่ดีซึ่งในที่นี้ในส่วนของเกษตรกรก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงในการใช้สารเคมี ไม่ว่าจะเป็นในช่วงก่อนปลูก (การใช้ยาคุมฆ่าหญ้า) ในช่วงปลูก (การใช้ยาฆ่าแมลง-ยากำจัดโรคเชื้อรา-การใช้ฮอร์โมนอาหารเสริม) ตลอดจนถึงช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต จะเห็นได้ว่ามีการใช้สารเคมีกันค่อนข้างมากในการปลูกกระเทียมของเกษตรกร ซึ่งราคาของผลิตภัณฑ์ต่างๆ นั้นก็มีราคาค่อนข้างสูง และทั้งนี้จากข้อมูลผลการตรวจเลือดจากการตรวจเพื่อลดอันตรายจากสารกำจัดศัตรูพืช ซึ่งจากผลที่ได้จะเห็นได้ว่าจากจำนวน 2,756 คนที่ทำการสำรวจ มีเพียง 963 คนหรือ 34.94% จากจำนวนทั้งหมดที่มีผลตรวจเลือดปกติ (สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเชียงใหม่, 2544) แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ยังอยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยง ซึ่งในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก็มีแนวโน้มที่จะมีการเพิ่มปริมาณและชนิดมากขึ้น เนื่องจากมีการแข่งขันในระหว่างผู้ผลิตและมีการโฆษณาเผยแพร่แนะนำสารกำจัดศัตรูพืชชนิดใหม่มาให้เกษตรกรทดลองใช้กันเกือบทุกปี

ซึ่งอำเภอเชียงดาว ก็นับว่าเป็นแหล่งที่มีการปลูกกระเทียมมากแหล่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่เพาะปลูกกระเทียม 5,090 ไร่ (สำนักงานเกษตร จังหวัดเชียงใหม่, 2545) และเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมในอำเภอเชียงดาว ยังขาดความรู้ในด้านการใช้สารป้องกันกำจัดพืชอย่างถูกต้อง ซึ่งในขณะเดียวกันการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรก็เป็นไปอย่างอิสระปราศจากการติดตามและควบคุมอย่างใกล้ชิดจากนักวิชาการ หากเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวขาดความรู้ความเข้าใจ ถึงพิษภัยของการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างแท้จริง อาจก่อให้เกิดปัญหาพิษภัยที่เกิดจากการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชต่อตัวเกษตรกรเอง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหากับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าวด้วย เช่น ปัญหาสารพิษตกค้างในดิน-ในพืช และสามารถถ่ายทอดไปสู่ห่วงโซ่อาหารได้

จากปัญหาดังกล่าว จึงเห็นความจำเป็นที่จะศึกษาถึงการ ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชต่อตัวเกษตรกรเองและต่อสิ่งแวดล้อมมาก-น้อยเพียงใด และควรศึกษาถึงการปฏิบัติการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต่อตัวเกษตรกรเพื่อที่จะทำให้เกษตรกรมีความระมัดระวังในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช อีกทั้งมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่และเป็นประโยชน์ต่อชนรุ่นหลังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม กับความรู้และการปฏิบัติในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียม ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ในการแนะนำส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรให้ใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัยต่อตัวเกษตรกร และสิ่งแวดล้อม

สมมุติฐาน

ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงความรู้และการปฏิบัติในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการปลูกกระเทียม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ประสบการณ์การปลูกกระเทียม

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

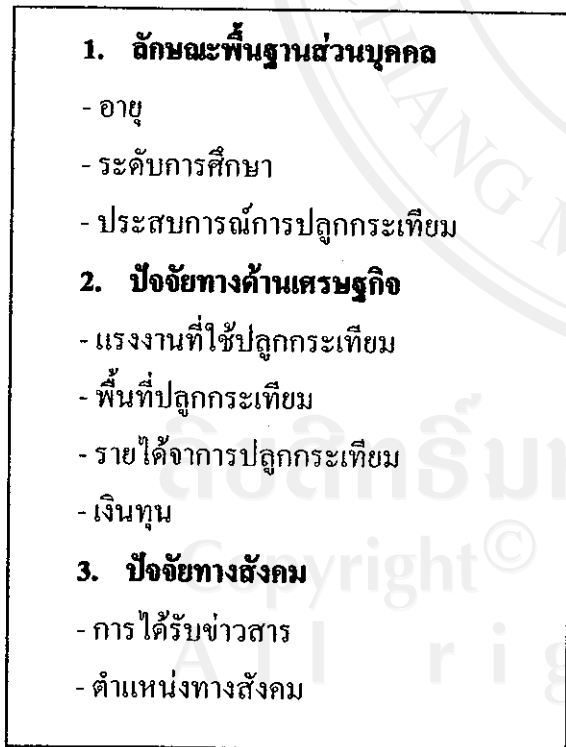
- แรงงานที่ใช้ปลูกกระเทียม
- พื้นที่ปลูกกระเทียม
- รายได้จากการปลูกกระเทียม
- เงินทุน

3. ปัจจัยทางสังคม

- การได้รับข่าวสาร
- ตำแหน่งทางสังคม

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี
ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมี
ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

นิยามศัพท์

เกษตรกรผู้ปลูกกระเทียม หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมที่จดทะเบียนกับเกษตรอำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง สารเคมีหรือยามากำจัดสิ่งมีชีวิตซึ่งอาจจะเป็นพืช หรือสัตว์ก็ได้ มีประสิทธิภาพในการป้องกันควบคุมทำลายศัตรูพืช ได้แก่ โรคพืช แมลง วัชพืช ต่างๆ ไม่จำกัดเชื้อ

อายุ หมายถึง อายุเต็มของเกษตรกรถึงวันสำรวจ

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมนับเป็นจำนวนปีที่ ได้รับการศึกษาในโรงเรียน

ประสบการณ์การปลูกกระเทียม หมายถึง จำนวนปีที่เกษตรกรได้ประกอบอาชีพการปลูก กระเทียม โดยวัดเป็นจำนวนปีตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงวันสำรวจ

แรงงานที่ใช้ปลูกกระเทียม หมายถึง จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกกระเทียมของ เกษตรกรจำแนกเป็นแรงงานในครัวเรือนและแรงงานที่จ้างมาที่ใช้ในการปลูกกระเทียม

พื้นที่ปลูกกระเทียม หมายถึง จำนวนพื้นที่ปลูกกระเทียมของเกษตรกรคิดเป็นไร่

รายได้จากการปลูกกระเทียม หมายถึง รายได้รวมโดยไม่หักค่าใช้จ่ายที่ได้จากการปลูก กระเทียม ทั้งที่เป็นของตนเอง หรือเช่าทำ

เงินทุน หมายถึง เงินที่ใช้สำหรับลงทุนในการปลูกกระเทียมของเกษตรกรใน 1 ฤดู ไม่รวม ค่าจ้างแรงงาน

การได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้รับการ อบรม หรือการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในรอบ 1 ปี

ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง สถานภาพการเป็นผู้นำ และ/หรือการเคยเป็นผู้นำทางสังคม ของเกษตรกร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ณ ปัจจุบันและนับย้อนหลังไป 5 ปี

ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้ในการใช้หรือการจัดการสารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืชในกระเทียมต่อสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสุขภาพ หมายถึง การได้รับความเจ็บป่วยและ/หรือ การไปพบแพทย์เพื่อรับการ รักษาหรือตรวจร่างกายในปัจจุบันและย้อนหลังไป 1 ปี